

Nr 250.

Av herr **Larsén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till byggnadsstadga.

Med hänsyn till den snabba utveckling, som i våra dagar försiggår på det byggnadstekniska området, kan befaras, att en hela riket omfattande byggnadsstadga, som är avsedd att under en längre tid bestå, skall verka som en hämsko på stadsbyggandet i stället för vägledande, därest bestämmelserna äro allt för detaljerade. Härtill kommer, att byggnadsförhållandena äro synnerligen växlande i vårt vidsträckta land, varför detaljbestämmelserna måste givas en så vag avfattning, att de äga ringa förbindande kraft. Under sådana förhållanden borde byggnadsstadgan främst innehålla administrativa föreskrifter jämte några fasta riktlinjer för stadsbyggandet, medan detaljbestämmelserna hänvisades till de lokala byggnadsordningarna. Någon risk, att mera betydelsefulla synpunkter skulle förbises vid utarbetandet av dessa byggnadsordningar, torde ej föreligga, därest genom Kungl. Maj:ts försorg normalförslag till lokal byggnadsordning uppställdes. Med en sådan anordning skulle nödiga detaljbestämmelser kunna anpassas efter lokala behov och utan rubbning av den allmänna byggnadslagstiftningen kompletteras i anslutning till byggnadstekniska framsteg.

Det nu framlagda förslaget till byggnadsstadga innehåller allt för många detaljbestämmelser, som bättre kunde försvara sin plats i en lokal byggnadsordning. Då emellertid behovet av en ny byggnadsstadga synes vara trängande, torde förslaget vinna riksdagens bifall. Några ändringar äro dock påkallade.

Stadgandet i sista stycket av § 13 är anmärkningsvärt. Det innebär, att i en kommunal nämnd, vari samhället äger att utse endast tre ledamöter, fem utomstående ämbets- eller tjänstemän skulle tillerkännas rätt att delta i alla ärendens behandling och få sina meningar antecknade till protokollet. Stadgandet inleder även en ny form för kommunalt samarbete, i det att en tjänsteman hos en nämnd tillerkännes rätt att delta i en annan nämnds förhandlingar och få i protokollet antecknad sin mening även rörande frågor, som icke tillhöra kompetensområdet för den nämnd, han kan anses företräda. Ifrågasvarande del av paragrafen bör utgå men skulle kunna, om så finnes nödigt, ersättas med en anvisning åt byggnadsnämnden att rörande sådana med byggnadsärende sammanhängande hälsovårds- eller brandsäkerhetsfrågor, vilka ej äro i byggnadsordningen reglerade, inhämta hälsovårdsnämndens eller brandstyrelsens yttrande.

Bland de byggnadsbestämmelser, som enligt § 16 lämpligen kunna fastslås i samband med stadsplan, framhålles även föreskrift om antalet lägenheter, som få i byggnad inredas. Vid sammanhängande byggnadssätt, där bestämmelsen

skulle kunna anses berättigad till förhindrande av överbefolkning, kan en sådan bestämmelse icke utan de största praktiska olägenheter genomföras, och vid öppet byggnadssätt, där ingen verklig fara för överbefolkning föreligger, kommer begränsning av lägenhetsantalet att medföra, att den på varje bostadsrum fallande delen av tomtkostnaderna blir avsevärt större för smärre bostadslägenheter än för större. Vid en mera allmän tillämpning inom ett stadsplaneområde av denna bestämmelse hämmas följaktligen produktionen av smålägenheter. Då anvisningen, oriktigt uppfattad och tillämpad, medför verkliga olägenheter, bör den utgå ur byggnadsstadgans anvisningar rörande stadsplan.

Den i 16 § 2 mom. stadgade inskränkningen i rätt att inreda vind för bostadsändamål är onödigt sträng. Centraluppvärmning är numera vanlig även i mindre byggnader, vedspis användes i mindre utsträckning än förr vid matlagning och anordningarna för eldsläckning och livräddning vid eldsvåda äro flerstädes väl tillgodosedda. Med hänsyn till dessa förhållanden bör rätten till vinds inredning för bostadsändamål göras beroende av bostadslägenhets beskaffenhet samt brandväsendets ståndpunkt och därför regleras i den lokala byggnadsordningen. Fjärde att-satsen i 16 § 2 mom. torde därför böra erhålla följande avfattning: »att byggnad av trä — — — våningar, dock att vinden därjämte må inredas i den utsträckning, byggnadsordningen med hänsyn till brandväsendets ståndpunkt och bostadslägenhets beskaffenhet må kunna medgiva».

Andra stycket av 17 § bör utgå. Det är nämligen omöjligt att redan vid stadsplans upprättande förutse i vad mån torg, park eller annan allmän plats kan med bibehållande av sin egen uppgift behöva utnyttjas för inredande ovan eller under markens plan av lokaler för allmänhetens behov eller trevnad eller för lokaler, som påkallas av växande motortrafik. Varje anordning av denna art, som icke kunnat förutses vid stadsplanens upprättande, skulle enligt det föreslagna stadgandet göras beroende av stadsplaneändring. Våra stadssamhällen böra icke ställas under förmynderskap i obetydliga kommunala angelägenheter.

De två sista styckena av § 24 begära, att, sedan stadsplan blivit fastställd, för varje enskilt kvarter utarbetas en konstnärligt betonad byggnadsplan. Denna kvartersbehandling antages i sin ordning kunna påkalla stadsplaneändring. Till förhindrande av stadsplanefrågornas eviga och för städerna högst kostsamma ringdans böra ifrågavarande delar av förslaget utgå eller erhålla en avfattning, som otvetydigt ger vid handen, att upprättandet av kvarterskartor är frivilligt.

Enligt tredje stycket av 36 § 1 mom. skall källare räknas som våning, om närmast ovanför liggande vånings golvyta är högre belägen än 1.5 meter över angränsande markyta. Byggnadsnämnd må endast med hänsyn till terrängförhållanden medgiva undantag från denna regel. Men även andra förhållanden borde föranleda undantag. Det bör exempelvis icke krävas några onödiga sprängningsarbeten för ett mindre boningshus. Även markförhållandena i övrigt kunna utgöra rimliga skäl för undantag. Dessa förhållanden äro emellertid icke beaktade.

Bestämmelsen är från ännu en synpunkt anmärkningsvärd. Hittills hava verkstadslokaler för hantverksändamål vanligen inrymts i gårdsbyggnader. Men nu gå strävandena på stadsplaneväsendets område ut på att helt och hållet frilägga kvarterens inre delar, såsom varje under senare år fastställd stadsplan visar. Vi stå därför med det snaraste inför en allvarlig brist på verkstadslokaler för det mindre hantverket. De överflödiga källarutrymmen, som stå till buds, måste allt mer tagas i anspråk för arbetslokaler, och det är av stor betydelse, om dessa ligga till större delen av sin höjd över markytan. I senaste stadsplaner för vissa delar av Stockholm äro dessa synpunkter beaktade. Det stadgas nämligen, att utom det fastställda antalet våningar må inredas en för affärsändamål avsedd undervåning belägen till större delen eller helt över gatuplanet. Man undviker benämningen källare, men den skyddande förklädnad, namnet »undervåning» utgör, torde för framtida bruk bliva gagnlös, om den påtalade nya bestämmelsen i byggnadsstadgan godkännes. Förenämnda stadgande bör utgå för att i den form, som kan finnas lämplig, ingå i de lokala byggnadsordningarna.

Våra lokala byggnadsordningar medgiva i allmänhet gemensam brandmur för sammanbyggda hus. En allmän önskan att undvika onödiga utgifter har varit bestämmande, och några »särskilda» skäl, som föreliggande byggnadsstadga kräver för gemensam brandmur, torde ej heller i framtiden kunna anföras. Andra stycket av § 53 bör därför erhålla följande lydelse: »Där så prövas skäligt, må i byggnadsordningen — — — brandmur.»

De särskilda bestämmelserna om bebyggande utom stadsplan äro i vissa avseenden allt för stränga. Syftet är tydligen att minska boendetätheten, men bestämmelserna motverka sitt eget syfte. Å ena sidan inbjuder den medgivna stora hushöjden till uppförande av verkliga hyreshus, och den föreskrivna stora tomtarealen framtvingar en sådan bebyggelse. Å andra sidan utgör tomtstorleken samt kravet på 6 meters avstånd från byggnad till grannens gräns ett hinder för uppförande av småhus, då markpriserna i städernas närhet äro allt för högt uppdrivna. Vill man främja utomplansområdenas bebyggande med endast smärre hus, vilket torde vara riktigt, bör tomts minimiareal nedsättas till 500 kvm., avståndet mellan byggnad och grannens gräns inskränkas till 4½ meter, en byggyta motsvarande ¼ av tomtarealen tillåtas samt byggnadshöjden begränsas till 5 meter. Utan hinder härav står det ju alltid ett samhälle fritt att, där utomplansområdena skäligen böra bebyggas med egentliga hyreshus, begära stadfästelse på andra utomplansbestämmelser än de förevarande.

På grund av det ovan anförda får jag hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 192 och med gillande i övrigt av Kungl. Maj:ts förslag till byggnadsstadga uttala såsom sin önskan,

att andra stycket av § 13 måtte utgå,

att anvisningen i § 16 mom. 1 om intagande i stadsplanebestämmelserna av föreskrift rörande antalet lägenheter, som få i byggnad inredas, måtte utgå,

att § 16 mom. 2 fjärde att-satsen måtte erhålla följande lydelse:
»att byggnad av trä, — — — våningar, dock att vinden därjämte

må inredas i den utsträckning, byggnadsordningen med hänsyn till brandväsendets ståndpunkt och bostadslägenhets beskaffenhet må kunna medgiva,

att andra stycket av § 17 måtte utgå,

att andra och tredje styckena av § 24 måtte utgå,

att tredje stycket av § 36 måtte utgå,

att andra stycket av § 53 måtte erhålla följande lydelse: »Där så finnes skäligt, må i byggnadsordningen — — — brandmur»,

att i § 80 punkt 1 talet 1,200 måtte utbytas mot 500 samt ordet sjättedel utbytas mot fjärdedel,

att i § 80 punkt 3 talet 6 måtte utbytas mot $4\frac{1}{2}$,

att § 80 punkt 5 måtte erhålla följande lydelse: »Boningshus må icke uppföras med flera än en våning och ej till större höjd än 5 meter. Vinden må därjämte i ett plan inredas för bostadsändamål. Uthus eller annan gårdsbyggnad må icke uppföras till större höjd än 3 meter.»

Stockholm den 9 april 1931.

G. A. Larsén.